

NORSK KRONIKK FOR 1983

1983 var — i likhet med 1982 — et roligt år i Norge når det gjaldt strafferettslig lovgivning. Foruten noen mindre endringer i fengselsloven og straffeprosessloven ble det bare truffet ett lovvedtak på området. Dette gjaldt en viktig markeringssak for Høyre-regjeringen, nemlig *avkriminalisering av rent betalingsmislighold av merverdiavgift og investeringsavgift*. Lovvedtaket fra juni 1983 var i samsvar med Regjeringens forslag i en proposisjon fra mars, som igjen i det vesentlige bygget på Straffelovrådets utredning fra desember 1982. — Med »rent betalingsmislighold« menes tilfellene der den næringsdrivende ikke har betalt avgiften ved forfall, men har sendt korrekte og fullstendige avgiftsoppgaver i rett tid, og der det heller ikke er noe å si på regnskapsføringen. I begrunnelsen for forslaget viste Regjeringen til at det tidligere systemet førte til urimlig harde straffereaksjoner, og at det var vanskelig å praktisere reglene på en måte som sikret likhet for loven. Regjeringen så heller ikke straffetrusselen som noe nødvendig virkemiddel for å oppnå effektiv inn drivelse, og viste bl a til at slikt mislighold ikke er straffbart i våre naboland. — For å motvirke en mulig svekkelse av betalingspresset ble morarenten etter merverdiavgiftsloven samtidig forhøyet fra 1,5 % pr måned til 1,75 % pr måned. — Det ble understreket i proposisjonen at unndragelse av avgift fortsatt må straffes strengt.

I desember 1983 la Regjeringen fram en *proposisjon om endringer i reglene om narkotikalovbrudd, ran og heleri*. Proposisjonen bygger på en utredning fra Straffelovrådet fra 1982, men fraviker den på enkelte punkter. — Strafferammen for visse grove narkotikalovbrudd er foreslått økt til fengsel i 21 år, som er maksimumsstraffen i den norske straffeloven. I motsetning til i Straffelovrådets forslag skilles det her ikke mellom hardere og mindre harde stoffer. Det blir ellers foreslått omfattende omredigeringer av narkotikabestemmelsene, særlig med sikte på å få bestemmelser som man hensiktsmessige å praktisere. Strafferammen for besittelse og bruk foreslås økt til fengsel i 6 måneder.

Også i ransbestemmelsene foreslås det klargjøringer og endringer som skal innebære prosessuelle fordeler. Hovedstrafferammen for ran foreslås satt til fengsel i 5 år, mens grovt ran som utgangspunkt skal ha en strafferamme på 12 år.

I mars 1983 fikk *Straffelovrådet i oppdrag å utrede spørsmål om datakriminalitet*. Rådet ble bedt om å kartlegge forskjellige former for datakriminalitet og vurdere om det er behov for å endre gjeldende straffebestemmelser eller innføre nye straffebestemmelser med sikte på å ramme straffverdige handlinger på dette området. — I mandatet heter det at »datakriminalitet« er et vidtrekkende og nokså uklart begrep, som gjerne blir brukt om en rekke typer handlinger som er straffbare eller som man mener bør være det. Uttrykket brukes både når datautstyr er mål for den straffverdige handlingen, og når datautstyr er hjelpemiddel for handlingen. — Svært få gjeldende bestemmelser er utformet spesielt med datakriminalitet for øye. Det er likevel grunn til å tro at de fleste av de mest praktiske former for datakriminalitet blir dekket av gjeldende straffebestemmelser, som bestemmelsene om underslag, tyveri og bedrageri. Men antakelig er det visse typer straff-

verdige handlinger på dette området som ikke dekkes av noen eksisterende straffebestemmelse, eller der det iallfall kan være behov for en klargjøring.

Pornografi og prostitusjon er emner som ble mye diskutert i løpet av året, uten at det foreløpig har ført til noen lovendringer.

Når det gjaldt prostitusjon, bestemte Justisdepartementet seg, etter en høring, for ikke å fremme forslag om å kriminalisere kundene. I begrunnelsen for standpunktet pekte departementet på flere forhold: For det første vil en bestemmelse som kriminaliserer prostituertes kunder, være vanskelig å håndheve og stille politiet overfor vanskelige situasjoner. Ett problem her ligger i at grensene for prostitusjon kan være vanskelige å trekke. Kundene hos prostituerte som driver fra barer, danse-restauranter og private leiligheter, kan man ikke regne med å få tatt, noe som kan sees som en sosial forskjellsbehandling. Men også i forhold til den temmelig åpenbare gateprostitusjonen må man regne med store bevisvansker, bl a fordi man vanligvis ikke kan regne med at den prostituerte vil hjelpe politiet med å klargjøre saken. Et annet hovedargument mot kriminalisering av kundene er at det kan føre til en vridning av prostitusjonen slik at den skjer i mer skjulte former. Dette vil ofte føre til en forverring av de prostituertes situasjon, og kan tenkes å forsterke koblingen til kriminell virksomhet som omsetning av narkotika, ulovlig spillevirksomhet, osv.

Pornografidebatten har gått livlig i massemedia, kommunestyre og over hele landet. I en utredning fra oktober 1983 vurderte Justisdepartementets lovavdeling hva gjeldende straffebud mot »utuktige« skrifter nærmer seg. Hovedkonklusjonen var at gjeldende rett nærmer seg skildringer av barne-, dyre- og volds-pornografi, mens f eks samleieskildringer må vurderes konkret. — Det ble antatt at det som utgangspunkt ikke var relevant etter gjeldende rett om skildringene er kvinnediskriminerende. — Ikke minst det siste har det vært mange reaksjoner på i den offentlige debatt, som sikkert vil fortsette langt inn i 1984.

Kirsti Coward, Justisdepartementet